

TÜRKİYE’DE 1980 SONRASI KAMU YÖNETİMİNDE REFORM POLİTİKALARINA YÖN VEREN KAVRAMSAL / TEORİK DÜŞÜNCELER VE KURUMSAL DÜZENLEMELER

Kadir Caner DOĞAN*

Öz

1980’li yıllardan sonra küreselleşme, neo-liberalizm ve bilgi-işlem teknolojilerinde meydana gelen gelişmeler sonrasında devlet ve kamu yönetimi örgütü dönüşüme uğramaktadır. Bu noktada kamu yönetimini örgütsel ve işlevsel bağlamda dönüştüren kavramsal/teorik düşünceler ve kurumsal düzenlemeler çok önemli bir etki yaratmaktadırlar. Türkiye’de de dünyada meydana gelen bu düşünce ve yapılanmalara bağlı olarak çeşitli reform uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bu makalenin amacı da 1980 sonrasında Türk kamu yönetiminde etkili olan kavramsal/teorik düşünceleri ve kurumsal düzenlemeleri inceleyerek, söz konusu reform dinamiklerini analiz etmektir.¹

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Kamu Yönetimi, Reform Dinamikleri, Türkiye.

* Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, İ.İ.B.F., kadicancerdogan@gumushane.edu.tr.

¹ Bu çalışma açısından önem taşıyan bir kısım, 2014 yılında Uludağ Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı’nda bu çalışmanın yazarı tarafından hazırlanan ve kabul edilen “Karşılaştırmalı Ülke İncelemeleri Bağlamında Türk Kamu Yönetiminde Ombudsmanın Uygulanabilirlik Analizi” başlıklı doktora tezinden alınmıştır.

PUBLIC ADMINISTRATION REFORM POLICIES THAT DIRECTION CONCEPTUAL / THEORETICAL REFLECTIONS AND INSTITUTIONAL ARRANGEMENTS IN TURKEY AFTER 1980

ABSTRACT

After the 1980s, after occurring globalization, neo-liberalism and information-processing technology developments, the state and public administration organizations are being transformed. At this point in the context of public administration, organizational and functional convert conceptual/ theoretical considerations and institutional arrangements have a significant impact. Turkey occurring in the world is varied depending on the ideas and embodiments, reforms applications were carried. The purpose of this article is also effective after 1980, the Turkish public administration conceptual/theoretical considerations and institutional arrangements, examining the reform is to analyze the dynamics.

Keywords: *Globalization, Public Administration, Reform Dynamics, Turkey.*

GİRİŞ

Kamu yönetimi, devletin yürütmeye ilişkin bir kolu olarak toplumda kamu hizmetlerinin sunulmasında çok önemli bir göreve sahiptir. Tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde kamu yönetimi teşkilatı ve örgütü, devletin görev ve hizmet kapasitesine bağlı olarak etkisini artırmaktadır. Modern devletin gelişmesi ve merkezîyetçiliğin gelişmesi sonrasında kamu yönetimi, hiyerarşik, bürokratik ve gizlilik esasları dahilinde kurulmuş ve işletilmiştir. Ancak özellikle 1980'li yıllardan sonra küreselleşme, neo-liberalizm, yeni sağ, yeni kamu yönetimi ve yerelleşme gibi söylemlerle kamu yönetiminin örgüt ve işlev kapasitesi sınırlanmaktadır. Bu durumda dünyada, kamu yönetiminin önceki dönemden paradigma düzeyinde değişimini ve dönüşümünü öngören kavramsal/teorik düşünceler ve kurumsal düzenlemeler ile karşılaşmaktadır.

Türkiye'de de 1980 sonrası dönemde dışı açılma politikaları, özelleştirme ve serbest piyasa ekonomisi politikalarına bağlı olarak kamu yönetimi, örgütsel ve işlevsel manada piyasa kuralları çerçevesinde düzenlenmektedir. Nitekim

bu makalenin amacı da tarihsel süreçte dünyada yaşanan gelişmelere bağlı olarak Türkiye’de kamu yönetiminin dönüşümünde etkili olan kavramsal/teorik düşüncelerin ve kurumsal düzenlemelerin incelenmesidir.

Bu amaçla çalışmanın birinci bölümünde, küreselleşme ve kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması ele alınmaktadır. İkinci bölümde genel olarak kamu yönetimin dönüşümünde etkili olan kavramsal/teorik düşünceler ve kurumsal düzenlemeler açıklanmaktadır. Son bölüm olan üçüncü bölümde ise Türkiye’de 1980 sonrasında kamu yönetiminin dönüşümünde ve yeniden yapılandırılmasında etkili reform dinamikleri kavramsal/teorik düşünceler ve kurumsal düzenlemeler çerçevesinde değerlendirilmektedir.

1. KÜRESELLEŞME VE KAMU YÖNETİMİNİN YENİDEN YAPILANDIRILMASI

Küreselleşme, insanların gelişim tarihi boyunca çeşitli gelişim evrelerinden geçmiş ve günümüzde de çokça tartışılan popüler kavramlardan biri olmayı başarmıştır. Tarihsel açıdan küreselleşme, özellikle 1980’li yıllardan sonra önem kazanmaya başlamıştır. Günümüzde hâkim örgütlenme anlayışı, söylem ve zihniyet dünyasında küreselleşme kavramının dayanmadığı bir anlayış yok gibidir. Nitekim günümüzün hâkim söylemi haline gelen “*küreselleşme çağı*nda” devletlerin kamu yönetimi yapılanmaları da bu sürece bağlı olarak değişmekte ve dönüşüme uğramaktadır. Çünkü küreselleşme süreci, kamu yönetiminin çevresini etkileyen siyasal, kültürel, ekonomik ve toplumsal olguları derinden tartışmaya açmakta ve bu olgulara yeni biçimler vermektedir. Küreselleşme kavramı ve süreci ile kamu yönetimi disiplini ve örgütü de bu yeni aşamada paradigma düzeyinde yeni yapı ve anlayışlarla karşılaşmaktadır.

1.1. Küreselleşme Kavramı

Küreselleşme kavramı, insanlık tarihindeki çok önemli bir dönem ile anılmaktadır (Ritzer, 2011, s. 2) ve bu kavram başta akademik ve ekonomik çevrelerde olmak üzere en çok tartışılan kavramların başında gelmektedir (Kürçü, 2013). Küreselleşme, esas olarak dünya boyunca ekonomiye, siyasete, kültüre ve çevreye yönelik kural ve anlayışların bütünleşmesi olarak ifade edilebilmekte (Steger, 2003, s. 7) ve ulusal yapıların yukarıdaki kural

ve anlayışlar sonrasında dönüştüğü iddia edilmektedir (Hirst ve Thompson, 2009, s. 43). Küreselleşme, yerel-evrensel alanlarda olmak üzere her iki yöne de ilerleyen bir süreci tarif etmekte, statik bir yapıdan ziyade son derece dinamik ve değişken bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Bayar, 2013, s. 25). Bu çerçevede küreselleşme kavramı aşağıdaki ifadelerle anılmakta ve kullanılmaktadır (Adıgüzel, 2011, s. 9):

“İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, hava taşımacılığının yaygınlaşması, döviz spekülasyonları, finansal liberalleşme, sınır ötesi sermaye hareketlerinin artması, kültürün Disney’leşmesi, kültürel homojenleşme, kitle tüketimi, küresel ısınma, genetik mühendisliği, çok uluslu şirketlerin güçlenmesi, yeni uluslararası iş bölümü, emeğin uluslararası hareketi, ulus devletin gücünün azalması, postmodernizm ya da post-Fordizm gibi değişik şeylerin tek kategoride ifade edilmesi”.

Dünyada ticaret ve sermaye hareketleri ile bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler ulusal devletlerin sınırlarını aşan boyutlara ulaşmış ve uluslararası bir boyut kazanmaya başlamıştır. Küreselleşme olarak adlandırılan bu olgu, ülkeler arasındaki ilişkilerin ve işbirliğinin düzeyini ve boyutlarını tamamen değiştirmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki inanılmaz değişimler ulaştırma ve iletişim maliyetlerini önemsiz hale getirmiş, böylece ülkelerin dünya ekonomileri ile entegrasyonu daha kolay hale gelmiştir (Ateş, 2009, s. 22). Bu bağlamda küreselleşme kavramı, hem yerel hem de küresel olgu ve aktörlere vurgu yaparak bir taraftan uluslararası artan etki alanına bir taraftan da daha önceki dönemle kıyaslandığında yepyeni bir döneme geçildiğinin habercisi olmaktadır.

Küreselleşme kavramı, Antony Giddens’in *“toplumsal ilişkilerin dünya çapında yoğunlaşması”* olarak tanımladığı durumu ve Immanuel Wallerstein’in ifadesiyle, *“dünya ölçeğinde yaşamakta olduğumuz büyük değişim ve dönüşüm sürecini”* anlatmaktadır (Doğan ve Yılmaz, 2013, s. 13). Diğer yandan küreselleşme, zaman ve mekânın sıkışması sonrasında (Waters, 1995, s. 4) tarihte görülmemiş bir şekilde hızlanan teknolojik yenilikler, diğer yandan binlerce kilometrelik mesafelerin sesten bile daha kısa sürelerde aşılması, uzak ve farklı kıtalarda yaşayan insanların aynı anda birbirlerini buldukları yerden izlemeleri sonrasında iletişime geçebilmeleri

ve bu biçimde de internet teknolojisi sayesinde çok boyutlu iletişim süreçleri olanaklı hale gelirken diğer yandan da mekânın ortadan kaybolduğu ya da artık önemini kaybettiği şeklinde bir izlenim ortaya çıkmaktadır (Yılmaz, 2008, s. 155). Dolayısıyla küreselleşme ve sunduğu olanaklar sayesinde toplumların ekonomik ve kültürel alışkanlıkları başta olmak üzere belirli tarihsel dönemin ürünü olan yerleşmiş tüm anlayış, alışkanlık, kalıp ve değerler değişmektedir. Bu değişen anlayış, alışkanlık, kalıp ve değerler, toplumsal alandan başlamak üzere ulusların veya devletlerin siyaset etme tarzlarını veya iktidar boyutlarını ve kamu yönetimlerini de örgütsel ve işlevsel yönleriyle büyük ölçüde dönüştürmektedir.

1.2. Küreselleşme Karşısında Kamu Yönetiminin Dönüşümü

1970'li yılların sonrasında dünyada meydana ekonomik krizler ve işletme bilimi alanında teknolojik yönlerde oluşan gelişmeler ülkelerin kamu yönetimi yapılanmalarını ve işleyiş tarzlarını değiştirmektedir (Gruening, 2001, s. 10-11). Küreselleşme olgusu, teknolojik değişimler özellikle de bilişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı gelişmeler toplumsal yapıyı değişime zorladığı gibi insanların ihtiyaçlarını hem nitelik hem de nicelik olarak farklılaştırmaktadır. Devletin yerine getirdiği kamu hizmetlerinin nitelik ve nicelik farklılaşması bu hizmetlerin sunumuna uygun yeni örgütlenmeleri, bu örgütlenmelere uygun kamusal ilişkileri ortaya çıkarmaktadır (Arslan, 2010a, s. 22). Küreselleşme ile etkisini artıran ve literatürde, "*üçüncü sanayi devrimi*" olarak da adlandırılan bilgi ve bilgi teknolojileri devriminin özellikleri arasında; veri iletim sürecinde mikroişlemci ve uydu teknolojilerinin kullanılması, bilginin saklanması, depolanması, işlenmesi ve iletilmesinde dijital ortamlardan faydalanılması ve iletişim araçlarının üretim ve kullanım maliyetlerindeki önemli düşüş kapasitesi sıralanabilmektedir (Bayar, 2013, s. 29). Bu şekilde de küreselleşme ve bilgi teknolojilerindeki gelişmeler, kamu yönetiminin yapılanmasında yeni düzenlemeleri ve radikal değişimleri gündeme getirmektedir (Karataş, 2013, s. 85).

Küreselleşme olgusuna toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik şartlardaki değişim, dönüşüm ve gelişmelerin de eklenmesiyle kamu yönetimi çok yönlü etkileşim ve baskılara maruz kalmış bulunmaktadır (Farazmand, 1999, s. 517). Bu durum gerek teoride gerekse pratikte kamu yönetiminde

önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir (Kamarck, 2000, s. 230). Ekonomi ve siyaset teorisinde ortaya çıkan gelişmeler, kamu yönetimine yöneltilen eleştiriler ve bunlar özel sektörde yaşanan gelişmelerle birleşince geleneksel kamu yönetimi anlayışından farklı olarak “*yeni kamu yönetimi anlayışı*” ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu dönemle bağlantılı olarak çok önemli kavram-teori ve kurumsal yapılar meydana gelmektedir. Bu şekilde çağdaş ilke, anlayış ve yaklaşımları bünyesinde barındıran yeni yönetim anlayışının ortaya koyduğu ekonomik, siyasal, kültürel, toplumsal ve yönetsel kavramlar belirlemektedir. Bu kavramlar arasında şunlar vardır (Ateş ve Kırılmaz, 2009, s. 531):

“Modernizmden postmodernizme geçiş, sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşüm, neo-liberalizm, yeni kamu yönetimi, toplam kalite yönetimi, performans yönetimi, stratejik yönetim, hesap verebilirlik, saydamlık, e-devlet, etik ve yönetişim”.

Bu çok yönlü değişim sonucunda da kamu yönetiminde egemen olan “organizasyon ve yöntem” veya “sevk ve idare” anlayışı, yerini giderek “toplam kalite yönetimi” ve “müşteri memnuniyeti” hedefleriyle iş gören ve paydaşların katılımına dayanan verimlilik yönetimi anlayışına bırakmış; yönetim üzerinde giderek daha çok rol oynayan ve beklentileri artan yurttaş, memnuniyeti hedeflenen “müşteri” olarak görülmeye; kamu idarelerinin faaliyetleri de kalite standartları sürekli yükseltilmesi gereken “hizmetler” olarak kabul edilmeye başlanmıştır (Henden ve Henden, 2005, s. 51). Nitekim kamu yönetimini değişime ve dönüşüme zorlayan şartlar arasında, bireylerin ve toplumların kamu hizmetleri konusunda çeşitlenen ve artan talepleri son derece etkili olmuştur. Halkın yönetimlerden beklentisi nicel ölçütlerden kalite ölçütlerine yönelmiş, hizmetlere ilişkin karar alma süreçlerine katılım talepleri yoğunlaşmıştır. Bu talepler karşısında verimli bir hizmet sunumu yapamayan, sürekli büyüyen, bütçe açıkları veren ve enflasyon üreten kamu kesimine dönük olarak eleştirel yaklaşımlar toplumlarda yaygınlaşmaya başlamış, bu baskı altında kamu bürokrasileri ve siyaset yeniden yapılanmaya yönelmiştir (Karataş, 2013, s. 86).

Yukarıda ifade edilen hususlar çerçevesinde; dünyada yaşanan kapsamlı, hızlı ve çok yönlü değişim, kamu yönetimi anlayışında ve klasik bürokratik yapılarda köklü bir yeniden yapılanmayı şart koşmaktadır. Nitekim

kamu yönetimi anlayışını ve yapılarını köklü bir şekilde etkileyen veya tetikleyen değişim faktörleri, sistematik bir biçimde dört ana başlık altında toplanabilmektedir (Dinçer ve Yılmaz, 2003, s. 21):

- Ekonomi teorisinde değişim,
- Yönetim teorisinde değişim,
- Özel sektörün rekabetçi yapısı ve kaydettiği ilerlemeler,
- Toplumsal eleştiri ve değişim talebi ile sivil toplumun gelişimi.

Bunlara ek olarak kamu yönetiminde reform girişimleri, sistem teorisinin veya yaklaşımının ortaya koyduğu ilkeler çerçevesinde de değerlendirilebilmektedir (Dursun, 2006, s. 190). Nitekim kamu yönetiminde görülmekte olan reform çalışmaları, yaşanan ekonomik, toplumsal, kültürel, siyasal, yönetsel ve teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Kalağan, 2009, s. 93). Kamu yönetimi, sistem yaklaşımı bağlamında düşünüldüğünde, çevresinde meydana gelen gelişmelerden bağımsız olarak örgütlenememekte ve işlev görememektedir. Bu bağlamda ülkelerin kamu yönetimi mekanizmaları, hızla değişmekte olan toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel talep ve beklentileri karşılamak için yeniden yapılanmak zorunda kalmaktadırlar (Parlak ve Sobacı, 2010, s. 324-325). Bu çerçevede kamu yönetimi anlayışında meydana gelen değişimleri aşağıdaki cümleler veya kavramlar halinde özetlemek mümkündür (Şener, 2008, s. 126-130):

“Ekonomi teorisi bağlamında liberalizmden neo-liberalizme geçiş, yönetim teorisi bağlamında geleneksel kamu yönetimi anlayışından yeni kamu yönetimi anlayışına geçiş, özel sektörün rekabetçi yapısı ve kaydettiği ilerlemeler bağlamında küreselleşme süreci ile de bağlı olarak şirketler arası özel birleşmelerin artması ve yeni yönetim tekniklerine geçiş, toplumsal eleştiri ve değişim talebi ile sivil toplumun gelişimi bağlamında temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçiş ve bunun neticesinde sivil alanın önemini artırması”.

Yukarıda sayılan tüm bu değişim trendleri sonrasında devlet ve dolayısıyla kamu yönetimi yapılanması, “*paradigma*” olarak adlandırılabilir büyük dönüşümler geçirmiştir (Bozlağan, 2003, s. 290). Bu şekilde de kamu yönetiminde eski yapılanma ve oluşumlardan yeni süreç ve yöntemlere geçildiği söylenebilmektedir (Hood, 2004, s. 17).

2. KAMU YÖNETİMİNİN DÖNÜŞÜMÜNDE ETKİLİ OLAN KAVRAMSAL/TEORİK VE KURUMSAL ARAÇLAR

Kamu yönetiminin dönüşümünde etkili olan kavramsal/teorik ve kurumsal araçlar arasında birçok faktör etkilidir ve bu faktörler küreselleşme süreci ile birlikte devletlerin kamu yönetimi yapılarını ve işlevlerini dönüştürmektedirler. Nitekim siyasal, ekonomik, kültürel ve sosyal alanlardaki kavram, kuram ve ideolojilerden beslenen bu faktörler arasında; *“modernizmden postmodernizme değişim, sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşüm, neo-liberalizm, yeni kamu yönetimi, yönetişim, e-devlet, düzenleyici (etkin) devlet ve etik kural ve düzenlemeler”* gibi kavramsal/teorik düşünceler yanında, bu düşüncelerden etkilenecek kurulan *“bölgesel kalkınma ajansları, kent konseyleri, bağımsız idari otoriteler, ombudsman ve etik kurullar”* gibi kurumsal yapılar da bulunmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde sözü edilen faktörler öz olarak ve sırasıyla açıklanmaktadır. Bu şekilde de kamu yönetiminde reformun gündeme gelmesinde etkili olan faktörlerin ve etkenlerin neler olduğu konusunda bir çağrışım yapılmak istenmektedir.

2.1. Kamu Yönetiminin Dönüşümünde Etkili Olan Kavramsal/Teorik Araçlar

2.1.1. Modernizmden Postmodernizme Değişim

Modern kelimesi, aydınlanma hareketine dayalıdır ve Latince “modernus” kelimesinden türetilmiştir (Aslan ve Yılmaz, 2013, s. 96). Modernus sözcüğü, ilk olarak 5. yüzyılda, dinsizliği reddetmek (paganizm) anlamı içerisinde Hıristiyan topluluklarını ifade etmek üzere kullanılmıştır (Birkök, 1998, s. 4). Dolayısıyla modern kelimesi, kendisinden önce gelen bir dönemden kopuşu veya değişimi simgelemektedir. Diğer yandan modern, modernizm, modernite ve modernleşme kavramları birbirinin yerine kullanılmasına karşılık; modern eskiye göre yeni, modernite bir dünya görüşü, modernizm bir kültürel ve sanatsal akım, modernleşme de bir ideoloji olarak belirtilebilmektedir (Kaypak, 2013, s. 84).

Modernizmin kökleri, eleştirel düşünce ile anıldığı için Antik Çağ felsefesine kadar dayanmaktadır. Modernizm, *“akılcı, ilerlemeci, olgucu”* bir özellik veya düşünceye sahiptir ve bu yönüyle de aydınlanma felsefesi ile bütünleşmektedir (Yıldırım, 2010, s. 705). Bu bağlamda modernizm akımı

veya düşüncesi, bir aydınlanma projesi olarak ortaya çıkmış (Tekeli, 2011, s. 14) ve sürekli, doğrusal bir ilerleme anlayışı ile ifade edilmektedir. Bu ilerleme, aydınlanma felsefesine göre belli bir amaç taşımaktadır ve bu amaç, ideal toplum düzenine ulaşmak olarak açıklanabilmektedir. Nitekim bu şekilde, aydınlanma düşüncesine dayanarak bir ideal toplum düzenini varsaymak aynı zamanda bir *“mutlak gerçek”* kavramını da ortaya atmak anlamına gelmektedir (Aslan ve Yılmaz, 2013, s. 97). Diğer yandan modernizmin etkili olmasında *“bilimsel, siyasal, kültürel ve teknik-endüstriyel devrimler”* etkili olmuştur (Jeanniere, 2011, s. 113). Nitekim sanayi devrimi, Rönesans ve Reform hareketleri, aydınlanma düşüncesi, feodalizmden kapitalizme geçiş gibi farklı alanlara ve etkilere bağlı olarak tarihsel süreç içerisinde modernizmin ortaya çıktığından söz edilebilmektedir. Modernizm düşüncesi, ileri sürdüğü görüş ve ilkelere bağlı olarak evrensel kuralların doğruluğuna ve mutlak yasaların varlığına inanmaktadır. Bu şekilde bir düşünce tarzı ise siyasal bağlamda merkezi, tek bir noktadan yönetilen devlet ve kamu yönetimi örgütlenmesini meydana getirmektedir. Nitekim modernizm çağında kamu yönetimleri; *“bürokratiklik, kapalılık, hiyerarşik, gizlilik ve otoriter”* yönleri ile anılmaktadırlar.

Postmodernizm ise modernizmden bir kopukluğu ve farklı bir dönemi ifade etmektedir (Şaylan, 2006, s. 41). Postmodern terimi, 1940’lı ve 1950’li yıllarda mimari ve şiir biçimlerini betimlemek üzere kullanılmıştır. Kültür kuramı alanında modernizmden sonra gelen veya modernizme karşı çıkan eserleri tanımlamak bağlamında yaygın olarak 1960’lı ve 1970’li yıllarda etkili olmuştur (Yıldırım, 2010, s. 709). Postmodernizm, modernleşmenin ortaya atmış olduğu popüler olanı değiştirmeye ve geliştirmeye yönelik olarak *“akılcılığı ve bilimsel doğruyu”* reddetmeye dayalı söylemler bütününden oluşmaktadır (Özer, 2005b, s. 68). Bu çerçevede postmodernizme dayalı postmodern söylemler, modernizmi kıyasıya eleştirmekte; modernizm, kapsayıcı olarak birey ve toplulukları kısıtlayan, kalıplaştıran, nesneleştiren girişimler olarak görülmektedir (Yıldırım, 2010, s. 710). Dolayısıyla postmodernizm düşüncesi, modernizmin ileri sürdüğü meta anlatılara, mutlak doğruluğu kanıtlanmış bilimsel bulgulara karşı çıkmakta; *“bir doğrudan ziyade doğruların çokluğuna, meta anlatıların reddine, bütünlük karşısında parçalılığa, tespitten çok yoruma”* dayanmaktadır. Bu şekilde postmodern döneme özgü devlet ve

kamu yönetimi yapılanması da bürokratik, katı, baskıcı, hiyerarşik ve otoriter tavrından vazgeçerek daha adem-i merkeziyetçi, esnek ve çok aktörlü bir konuma gelmektedir.

2.1.2. Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Dönüşüm

Sanayi toplumu, 18. yüzyılda sanayi devriminin gerçekleşmesi ile toplumdaki ve kültürel yapıdaki değişime vurgu yapan bir dönemi ifade etmektedir (Al, 2007, s. 28). Bu toplumun yapısında aile, ekonomi ve siyaset alanları başta olmak üzere önceki dönemlerle veya toplumlarla kıyaslandığında önemli değişimler gözlemlenmiştir. Günümüz toplumu ise bilgi çağı veya iletişim çağı olarak ifade edilmektedir. Nitekim insanlığın 3-5 bin yıllık kısa tarihinde sırasıyla *“ilkel toplum, tarım (feodal) toplumu, sanayi toplumu ve bilgi toplumu”* yaşanmıştır (Ortaş, 2013). Bilgi ve iletişim çağına vurgu yapan bilgi toplumu, 1950 ve 1960’lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Japonya ve bazı Batı Avrupa ülkelerinde bilgi teknolojilerinin giderek artan bir şekilde kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır (Selvi, 2012, s. 192).

Bilgi toplumunda bilişim ve iletişim teknolojilerinin gelişimi, küreselleşmenin etkileri ve bu iki gelişme ile meydana gelen *“ağ ekonomileri”*, toplumsal boyutta da kaçınılmaz bir paradigma dönüşümüne neden olmuştur. Bu dönüşüm ise *“enformasyon devrimi”* veya *“bilgi toplumu”* gibi nitelendirmelerle tanımlanmıştır (Uçkan, 2014). Nitekim bilgi toplumu sosyoloğu Manuel Castells, *“küresel ağ etkisi”*nin oluşturduğu bu dönüşümü şu şekilde ifade etmiştir: *“Küreselleşme, hükümetleri, kültürleri ve kurumsal yapıları farklı biçimlerde birbirlerine bağlayan, enstrümantal bir enformasyon ağıyla harekete geçirilmektedir.”* Bu anlayış sonrasında siyaset ve kamu yönetimi de *“enformasyonel”* hale gelmektedir (Henden ve Henden, 2005, s. 52). Diğer yandan Alvin Toffler ise, sosyo-ekonomik gelişme süreci içerisinde tarım devrimini *“birinci dalga”*, sanayi devrimini *“ikinci dalga”*, enformasyon devrimini veya bilgi toplumundaki gelişmeleri ise *“üçüncü dalga”* olarak ifade etmektedir. Bunlar içerisinde üçüncü dalga da, diğer dönemlerde olduğu gibi ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal alanlarda yeni bir yaşam biçimini beraberinde getirmektedir. Sanayi devriminden sonra oluşan toplumsal yapının bilgi toplumuna dönüşmesi ile bilgiye dayalı bir ekonomi, gelişmiş ülkelerden başlamak üzere dünyada etkili olmuştur (Çelikkol, 2008, s. 19-20).

Bu çerçevede günümüzde bilginin artan önemine ve bilginin önderliğindeki toplumsal dönüşüme bağlı olarak günümüzde bilgi toplumu geçerli olmaktadır. Nitekim bilgi toplumunda devlet ve kamu yönetimi örgütü, küresel ağ yapıları ile kenetlenmekte ve elektronik işlem ve araçları, kamu hizmet sunumunda ve karar alma politikalarında üst düzeyde kullanmaktadır.

2.1.3. Neo-Liberalizm

1970’li yılların sonlarına doğru Keynesyen ekonomi politikalarının krizlerle karşılaşması sonrasında (Rosanvallon, 2004, s. 15-16) neo-liberalizm veya neo-liberal ekonomi politikaları ortaya çıkmış ve 1980’li yıllardan sonra dünya ölçeğinde kabul görmeye başlamıştır (Erdoğan ve Ak, 2003, s. 6). Bu çerçevede 1970’lerin ikinci yarısından itibaren iktisat politikaları, neo-liberal paradigma ile yeniden tanımlanmıştır. Bu bağlamda piyasaların müdahale olmadan kendiliğinden çalışması için her türlü düzenlemeden kaçınılması gerektiği düşüncesi yaygınlık kazanmış ve “ticaretin serbestleşmesi, sermaye hareketleri önündeki engellerin kalkması, kamu harcamalarının kısılması” geçerli olmuştur (Eser vd., 2011, s. 207). Nitekim neo-liberal ideolojinin bir gereği olarak devlet de klasik liberalizmde olduğu gibi “gece bekçisi” rolüne geri dönmüş ve toplum da kendi dinamiklerine bırakılmıştır (İnanç ve Demiray, 2013). Böylece neo-liberal dönemde devlet ve kamu yönetimi örgütü, işlev ve etkinlik alanını daraltarak küçülmekte, boş bıraktığı alanlarda da piyasa mekanizması ve bu piyasanın aktörleri görev yapmaktadırlar.

2.1.4. Yeni Kamu Yönetimi

1980 sonrasında küreselleşme süreci ve bu süreçte etkili olan neo-liberal ekonomi politikaları ile gündeme gelen yeni kamu yönetimi anlayışı, kamu yönetiminde bir “paradigma değişimine” işaret etmektedir (Doğan vd., 2012, s. 82). Nitekim geleneksel kamu yönetimi paradigmasından bir kopmayı ifade eden yeni kamu yönetimi anlayışı veya paradigması, özel sektör ve kamu sektörü arasındaki yakınlığa veya benzerliğe vurgu yapmakta (Greenwood vd., 2002, s. 8) ve temel ilkeleri ve özellikleri arasında da şunlar bulunmaktadır (Usta, 2014, s. 19):

“Geleneksel politikalardan uzaklaşma (yönetimin politik yapıdan ayrılması), vatandaşa yaklaşma (vatandaş memnuniyeti), yönetimin

dinamikliği, değişim (etkili, esnek ve bürokratik olmayan yönetim), yerelleşme, sonuçlara göre yönetim (ölçülebilir sonuçlara ulaşma)”.

Diğer yandan yeni kamu yönetiminin temel hedefleri arasında; verimliliğin sağlanması, siyasal, yönetsel sistemin daha etkin ve verimli bir biçime getirilmesi, sınırlı kontrol, yönetsel (idari) özerklik, daha yoğun ve fazla açıklık, yetki devri ve sözleşmecilik sayesinde de sistemde önemli değişiklikler yapılması bulunmaktadır (Özer, 2005a, s. 12). Bu bağlamda yeni kamu yönetimi kavramının ortaya çıkması ile kamu kuruluşlarının örgütlenme biçiminde ve fonksiyonlarında değişikliğe yol açan, hizmet sunumunu etkileyen yeni yönetim teknikleri ve yaklaşımları şu kavramlarla açıklanabilmektedir (Kurt ve Uğurlu, 2007, s. 87):

- Yönetişim,
- Performans kültürü,
- Bürokrasiye karşı değişen bakış açısı,
- E-Devlet,
- Etik,
- Sorumluluk anlayışı,
- Toplam Kalite Yönetimi.

Yeni kamu yönetimi, sahip olduğu ilke, özellik ve temel yönlerine bağlı olarak vatandaş ve devlet arasındaki ilişkileri dönüştürmekte ve iki taraf arasında kurulan bir “güven” bağına dikkat çekmektedir (Hood, 1991, s. 16). Bu bağlamda yeni kamu yönetiminin temelinde; *“karşılıklı ve katılımcı yönetim, yerinden yönetim, esneklik, bilgi teknolojilerinden yararlanma, performans kültürü ve etik”* gibi çağdaş düşünce ve yönetim tekniklerine vurgu yapıldığı söylenebilmektedir.

2.1.5. Yönetişim

Yönetişim kavramı, ilk olarak 1989 yılında Dünya Bankası (DB) tarafından gelişmemiş Afrika ülkelerine bir kalkınma reçetesi olarak sunulmuş ve bu kavram Uluslararası Para Fonu (İMF), Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Birleşmiş Milletler (BM) gibi uluslararası kuruluşlar ve son olarak da Avrupa Birliği (AB) gibi ulus-üstü örgütler tarafından çeşitli kaynaklarda

kullanılarak geliştirilmiştir (Yılmaz, 2010, s. 180). Nitekim yönetim kavramı, uluslararası örgüt ve kuruluşlar tarafından yoğun bir biçimde ele alındıktan sonra akademide de önem kazanmış ve entelektüel gelişimini sürdürmüştür.

Yönetim, genel olarak bir örgütte amaçlara ulaşmak için “planlama, örgütlenme, yöneltme ve denetim” süreçleri ile kaynakların kullanılması anlamına gelmektedir. Bu çerçevede yönetim, en küçük sosyal birim olan aileden en büyük siyasal otorite olan devlete kadar farklı düzeylerde yürütülen faaliyetler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Palabıyık, 2004, s. 64). Bu anlayış sonrasında kamu yönetimi de klasik yönetim tanımına uygun olarak belirli bir amaca ulaşmak için kaynakların sevk ve idaresi ile kamu hizmetlerinin sunumu ve yönetimi biçiminde tanımlanmaktadır. Ancak son yıllarda kamu yönetimi alanında meydana gelen değişim ve gelişimler sonrasında yönetimden yönetişim düşüncesine geçilmiştir (Karataş, 2013, s. 83). Nitekim 21. yüzyılın yönetişim anlayışı, 20. yüzyılın yönetim anlayışını oldukça kapsamlı bir değişime uğratmış ve yönetişim ile yönetsel bir devim gerçekleşmiştir. Bu süreç içerisinde şu özellikler ortaya çıkmıştır (Özer, 2006, s. 63):

“Merkeziyetçilik yerine yerellik, üniter yapı yerine federalizm, katı bürokrasi yerine katılım, kapalılık yerine açıklık, hiyerarşi yerine hesap verebilirlik ve sorumluluk”.

Yönetişim, yönetim süreci içerisinde yer alan tüm aktörlerin ortak katılımı ve uzlaşımı ile kuralların kararlaştırılması ve uygulanması anlamına sahiptir (Uçkan, 2014). Dolayısıyla bir ülkede yönetişim anlayışı sonrasında devletin siyasete ve topluma yön verme noktasında kamusal kararların alınması ve uygulanmasında devletle beraber özel sektör ve sivil toplumun da etkili olduğu çoğulcu bir yapı oluşturulmaktadır. Bu doğrultuda öz olarak yönetişim, siyasete ve yönetime dair kural ve kaidelerin toplumdaki farklı aktörlerin katılımı ile alınması gerektiğine vurgu yapan *“karşılıklı işbirliğine ve uzlaşmaya”* dayanmaktadır.

2.1.6. E-Devlet

Kamu yönetiminde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmaya başlanması ile devlet, vatandaş, özel sektör ve kamu görevlileri arasındaki ilişkiler değişmiş ve bu değişen ilişkiyi ifade etmek için e-devlet kavramı ortaya çıkmıştır (Balcı ve Kırılmaz, 2013, s. 47). Nitekim geleneksel bürokratik devlet

ve kamu yönetimi modelinden önemli farklılıklar içeren ve ileri teknoloji uygulamaları ile anılan bu yeni yapı, e-devlet modeli ile tanımlanmaktadır. E-devlet, bilgi teknolojileri ve özel olarak da internetin, daha iyi bir devlet ve kamu yönetimi yapısını meydana getirmesi için kullanılması sürecidir (Aydın, 2005, s. 288). Nitekim e-devlet ile bir taraftan kamu yönetimlerinin hesap verebilirlik ve saydamlık düzeyleri artarak daha etkin ve verimli mal ve hizmet sunmaları sağlanırken, bir taraftan da vatandaşın kamu politikalarına katılım kanalları güçlenerek demokrasiye katkılar yapılmaktadır. Dolayısıyla e-devlet yapılanması ile kamu yönetiminin hizmet sunma yol, yöntem ve süreçleri değişmekte, vatandaşlarla olan ilişkiler pozitif yönde artmaktadır.

2.1.7. Düzenleyici (Etkin) Devlet

OECD, 1997 yılında kabul etmiş olduğu “düzenleyici reform programı” çerçevesinde düzenleyici devlet modeli ile devletin dönemin koşullarına göre yeniden yapılandırılarak, düzenleyici devlet adı altında örgütlenmesini önermektedir (Bayramoğlu, 2003, s. 143). Nitekim OECD tarafından hazırlanan bir raporda düzenleyici devlet şu şekilde tanımlanmıştır (Ataay, 2008):

“Devlet tarafından yönetilen bir ekonomiden, piyasa ve sivil toplum tarafından yönlendirilen, yenilikçi ve girişimci bir ekonomiye geçiş süreci”.

Düzenleyici devlet anlayışı ile reformların ekonomiyi rekabetçi ve güvenli piyasalardan meydana gelen bir yapıya sokacağı ve bu şekilde de ekonomik performansın artması sonrasında toplumsal refahın da artacağı, sivil toplumun güçleneceği ileri sürülmüştür. Düzenleyici devlet modeli ile ortaya çıkan yeni devlet anlayışı, genel olarak, “minimal devlet modeli”nin serbest piyasaya dayanan yaklaşımının yetersizliklerine ve devletin piyasaların düzenlenmesi için bazı önlemler alması gerektiğine dayanmaktadır (Ataay ve Acar, 2013). Dolayısıyla düzenleyici devlet anlayışı veya modeli, 1980’li yılların sonlarına doğru neo-liberal ekonomi politikalarının gündeme getirmiş olduğu minimal devlet söylemleri sonrasında meydana gelen aksaklıkların ve krizlerin çözümü için devlete düzenleyicilik rolü veren bir yapıya dayanmaktadır. Bu devlet modeli sonrasında neo-liberal politikalardan ödün vermeksizin devlet en küçük sınırlarında tutulmaya devam etmekte, ancak devletin bu sınırları içerisinde etkinlik boyutu güçlendirilmektedir. Nitekim düzenleyici devlet modeli ile “etkin devlet” söylemi ortaya çıkmaktadır.

2.1.8. Etik Kural ve Düzenlemeler

Yönetimsel etik, genel olarak yönetimde “dürüstlük, güven, doğruluk, saygı” gibi konuları ele almaktadır ve bu konuları, yöneticiden personele kurumdaki herkese uygulatabilmek amacını gütmektedir (Kaplan, 2009, s. 345). Kamu yönetiminin topluma bütünleşmesini sağlayacak olan en önemli faktörlerden biri güvendir. Nitekim birçok ülkede toplumun önemli bir kısmı kamu yönetimi ve onun çalışanlarına güvenmemektedir. Bu güvensizliğin temelinde ise “kayırmacılık, rüşvet, yolsuzluk” gibi etik dışı davranışlar bulunmaktadır (Örselli, 2014, s. 177). Dolayısıyla bir toplum içerisinde vatandaşların kamu yöneticilerine güvenebilmeleri için kamu yöneticilerinin bütün davranışlarını etik kural ve düzenlemeler çerçevesinde yerine getirmeleri gerekmektedir. Nitekim 1980’li yıllardan sonra yaşanan değişim ve dönüşüm çağına da bağlı olarak kamu yönetiminde etik kural ve düzenlemelerin önem kazandığı görülmektedir. Bu çerçevede sözü edilen dönemden sonra yapmış oldukları eylem ve faaliyetlerden üst düzeyde sorumlu olan kamu yönetimleri ve yöneticileri ile etik anlayışı ve kaideler, güçlenme ve kaynaşma eğilimine girmiştir.

2.2. Kamu Yönetiminin Dönüşümünde Etkili Olan Kurumsal Araçlar

2.2.1. Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA)

Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA), 1950 ve 1960’lı yıllarda merkezi hükümetin öncü olduğu kalkınma programlarına bilgi sağlamak ve danışmanlık yapmak, bu planların uygulanmasını ve izlenmesini denetlemek üzere kurulmuşlardır. BKA’lar, 1980’lerden sonra ortaya çıkan yeni kamu yönetimi anlayışı ve küreselleşme ile önem kazanan yerel rekabetle birlikte, özel sektörün ve yerel aktörlerin bölgesel kalkınma sürecine aktif katılımını sağlamak görevini yerine getirmiştir (Özen, 2005, s. 4). Bu bağlamda BKA’lar temel olarak şu şekilde tanımlanabilmektedirler (Arslan, 2010, s. 90):

“Merkezi hükümetlerden bağımsız bir idari yapıda, sınırları çizilmiş bir bölgenin sosyo-ekonomik koşullarını geliştirip canlandırmak amacıyla kurulmuş ve faaliyetlerini tamamen veya kısmen kamunun finanse ettiği kurumlar”.

Yukarıdaki ifadeler çerçevesinde BKA'lar, bölgesel düzeyde yörenin sosyo-ekonomik ve diğer yönlerden kalkınması ve bölgesel dengesizliklerin giderilmesi için çaba veren bağımsız kuruluşlardır. Aynı zamanda bu kuruluşlar, yöredeki girişimci ruhun harekete geçirilmesi için sermayedarları destekleyen proje ve kararlar da meydana getirmektedirler.

2.2.2. Kent Konseyleri

Kent konseyleri, yerel bağlamda “kente dair paydaşlık”, “aktif vatandaşlık”, “kentine sahip çıkma”, “hemşehrilik bilinci” ve “çözümde ortaklık” söz öbekleriyle ifade edilen temel niteliklere sahip, bu şekilde de kentleri sürdürülebilir geleceğe taşıyan bir ortaklık modeli olarak tanımlanabilmektedirler (Özdemir, 2011, s. 35). Bunun yanında kent konseyleri, ortaklık modeli çerçevesinde uygulamaların gerçekleştirildiği, katılımcılık, demokrasi, yönetim özellikleriyle yerel demokrasiyi ve araçlarını güçlendirme özelliğini de barındırmaktadırlar. Nitekim kent konseyleri, bünyesinde barındırmış olduğu yönetim ve demokrasi gibi özellikleri ile yerel yönetimleri, halkı ve sivil toplum örgütlerini bir araya getiren ve aralarında karşılıklı ilişkiye dayalı bir ortak yönetim modeli kuran yapılarıdır (Kestellioğlu, 2014, s. 122).

2.2.3. Bağımsız İdari Otoriteler (BİO)

Bağımsız İdari Otoriteler (BİO) ile kamu yönetiminde, uzman idareler oluşturulması suretiyle, bu idarelerin belirli kamu hizmeti alanlarında ve sadece o alanda uzmanlaşmasını sağlamak ve o kamu hizmeti alanının daha etkili düzenlenmesi ve denetlenmesi sağlanmaktadır (Kavruk, 2014, s. 121). Dolayısıyla BİO'lar piyasanın hassas alanları olarak tabir edilen sektörlerde kendi uzmanlık alanlarında faaliyet gösteren, siyaset ve yürütme organlarından bağımsız, özerk ve klasik idari yapılanma dışında kalan kuruluşlardır. Nitekim BİO'lar, devletin piyasadan çekilmesi sonucu ortaya çıkan boşlukları veya boş alanları dolduran ve liberal piyasanın işleyişine yönelik düzenlemeler yapan yapılanmalardır (Arslan, 2010b, s. 27). Diğer yandan BİO'lar, yeni teknolojilerin ve mali enstrüman ve manipülasyonların bir takım temel hak ve özgürlükleri ve ekonomik düzeni tehdit etmesi karşısında önlemler almayı ve piyasa düzenin korunmasını amaç edinmektedirler (Dönmez, 2003, s. 56).

2.2.4. Ombudsman

Ombudsman, İsveççe kökenli bir kelimedir ve bu dilde halkın sözcüsü, gözcüsü veya avukatı anlamına gelmektedir (Fendoğlu, 2011, s. 26). Ombudsman, en basit ifadesiyle devlet veya kamu örgütleri karşısında vatandaşlardan haksızlık veya mağduriyet uğradıklarını iddia ettikleri konularda şikâyetlerini alan ve bu şikâyetleri belirli kural ve prosedürler çerçevesinde ele alarak çözmeye çalışan bir devlet organıdır (Yıldız, 1998, s. 32). Böylece de etkin, verimli ve kaliteli bir devlet ve kamu yönetimi inşa etmeye çalışmaktadır. Genel olarak ombudsman, örgütlerin kötü yönetim ve faaliyetlerine karşılık olarak kişilerden ilgili kötü yönetim alanına yönelik şikâyetleri almakta ve bunları çözmeye çalışmaktadır. Bunları yaparken ombudsman, son derece hızlı, sürekli ve titiz davranmaktadır. Bu şekilde de hem katılımcılığa hem de dürüst, adil ve eşitlikçi bir örgüt kültürüne de katkılar sunmaktadır.

2.2.5. Etik Kurullar

Etik davranışların ve ilkelerin örgütler içerisinde kurumsallaştırılması ve kurumun temel birimleri haline gelmesi gerekmektedir (Kolçak, 2012, s. 143). Bu amaçla kurulan etik kurulları, kamu yönetimi alanında etik anlayış, kural ve düzenlemelerinin hâkim olmaya başlaması ile kurulan yapılanmalardır. Bu kurullar, örgüt bünyesinde veya devlet örgütü içerisinde örgütlenmiş olarak faaliyet gösteren ve kamu yöneticilerinin etik kural ve davranışlar konusunda hangi özelliklere sahip olmasını belirleyen yapılanmalardır. Bu kurullar tarafından belirlenen etik kural, ilke ve davranış yöntemlerine göre kamu yönetici ve diğer personelin eylem ve faaliyetlerinin etik anlayışı doğrultusunda yapılması ve işlenmesi sağlanmaktadır.

3. TÜRKİYE’DE KAMU YÖNETİMİ REFORMUNA YÖN VEREN KAVRAMSAL/TEORİK VE KURUMSAL ARAÇLAR

Türkiye’de 1980’li yıllardan sonra etkili olmaya başlayan küreselleşme süreci ve neo-liberalizm politikaları sonrasında kamu yönetimi, dünyadaki dönüşüme paralel olarak örgütsel ve işlevsel yönlerden değişmiştir. Nitekim 1980’li yıllardan sonra etkili olan ithal ikameci sanayileşme politikaları yerine ihracata dönük ticaret ve ekonomi politikalarının hâkim olması, devletin

piyasadan çekilmesi veya dışlanması ve boş bıraktığı alanların da özel sektör, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve yarı-özerk kuruluşlar tarafından doldurulması söz konusu olmuştur. Bu süreç içerisinde dünyadaki genel eğilime bağlı olarak Türk kamu yönetimi paradigma düzeyindeki kamu yönetimi reformları ile hem kavramsal/teorik bilgi birikiminden yararlanmış hem de bu birikim çerçevesinde önemli kurumsal düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Bu bölümde Türk kamu yönetiminin dönüşümünde etkili olan kavramsal/teorik düşünceler ve kurumsal düzenlemeler üzerinde durulmaktadır.

3.1. Küreselleşme, Neo-Liberalizm ve Türk Kamu Yönetimi: İktisat, Siyaset ve Kamu Yönetimi Politikaları Açısından Bir Değerlendirme

Türkiye’de 1980 sonrasında devlet ve kamu yönetiminin dönüşümünde dünya boyunca etkili olan gelişmeler ve politikaların yanı sıra, 1980 dönemi öncesindeki bir takım gelişmeler de önemli etkilere neden olmuştur. Nitekim Türkiye’de, 1960 yılı ve sonrasına bir tepki olarak 1980 yılında askeri bir darbe yapılması ve bunun sonrasında meydana gelen siyasi ve iktisadi yeniden yapılanma oluşumları devamlı surette birbirini etkilemiştir. Bu bağlamda askeri darbeden sonra Türkiye’de siyasi süreç, mekanizma ve demokrasiye bir süre ara verilmiş, bu süre içerisinde yeni bir anayasa dahi hazırlanmıştır. Dolayısıyla Türk kamu yönetiminin 1980 sonrası dönüşümünü veya yeniden yapılanmasını değerlendirmek için bu süreci bir bütün olarak ele almak gerekmektedir.²

12 Mayıs 1960 dönemindeki askeri darbeden sonra Türkiye’de 1980 döneminde (12 Eylül 1980) askeri yönetim, siyaseti ve bu bağlamda ülke yönetimini tekrar devralmıştır. Dolayısıyla Türkiye’de demokratik süreç bir kez daha duraklama aşamasına girmiştir (Sarıbay, 1998, s. 95). Buna bağlı olarak da Türkiye’de askeri yönetim gözetiminde bir anayasa (1982 Anayasası) hazırlanmış ve bu anayasa halk oylaması ile yürürlüğe girmiştir. Nitekim 1982 Anayasası, askeri yönetimin siyasete ve yönetime el koymasına neden olan sorunları çözmek amacıyla oluşturulmuştur (Erdem, 1998, s. 632). Nitekim

² Çalışmanın bu kısmının oluşturulmasında, 2014 yılında Uludağ Üniversitesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı’nda bu çalışmanın yazarı tarafından hazırlanan ve kabul edilen “Karşılaştırmalı Ülke İncelemeleri Bağlamında Türk Kamu Yönetiminde Ombudsmanın Uygulanabilirlik Analizi” başlıklı doktora tezinden yararlanılmıştır.

bu sorunlar arasında 1970’lerin ikinci yarısından sonra kurulan koalisyon hükümetlerinin neden olduğu istikrarsız eylem ve davranışlar, siyasal alandaki uzlaşmazlıklar ve bu yüzden ortaya çıkan siyasal ve toplumsal kutuplaşma yer almaktadır (Tosun, 2001, s. 299-300). Bunun sonucunda 1982 Anayasası’nda demokrasinin temel kurumlarından olan siyasal partilere ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik olarak bir hayli fazla olumsuz ve kısıtlayıcı düzenleme yapılmıştır (Çaha, 2007, s. 224). Ancak tüm bu olumsuzluklara karşın Türkiye’de 1980 sonrası dönemde sivil toplum, demokrasi ve insan haklarının gelişimi açısından olumlu izler de bulunmaktadır. Nitekim Türkiye’de dönemin siyaset süreci ve bu sürecin kurumsallaşmış şekli olan siyasal partiler ve üyelerine yönelik bir hareket planı olan bu askeri yönetim aşaması, üç yıl sürmüştür ve 1983 yılında yapılan genel seçimlerle birlikte ülke yeniden demokratik süreçler ile yönetilmeye başlamıştır. 1983 genel seçimlerinde iktidar olarak Parlamento’ya giren Anavatan Partisi (ANAP) ve bu partinin lideri Turgut Özal (Tuncel, 2011, s. 306), küreselleşme çağına uygun bir biçimde ekonomide serbest piyasa ekonomisini ve siyasette de “yeni sağ (özalizm)” görüşü savunan politikalar uygulamıştır (Kaya, 2009, s. 238). Nitekim Turgut Özal, özel sektör kökenli bir devlet adamıdır ve 1980’li yıllarda da bürokrasiye şüphe ile bakan davranışlar sergilemiştir. Buna bağlı olarak Özal’a göre bürokrasi; “*yavaştır, tutucudur, işlevsel değildir ve yaratıcılıktan uzaktır*” (Laçiner, 2012, s. 612). Dolayısıyla Türkiye’de 1980 sonrasında demokrasinin, insan haklarının ve sivil toplumun gelişimi dönemin kendine has paradoksları içerisinde gelişim göstermiştir. Bu hususlar ise devletin ve kamu yönetiminin dönemin koşulları çerçevesinde yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmıştır.

Dünyada 1970’lerin başlarında üst üste yaşanan petrol şokları ve bunun sonucunda kapitalist sistemde başlayan istikrarsızlık, daralma ve krizler, sosyal refah devletinin küçültülmesine odaklanan neo-liberal politikalar ile aşılmaya çalışılmıştır. Türkiye’de de benzer bir süreç yaşanmış ve 1977 yılında ilk belirtileri ortaya çıkan ekonomik bunalım, 24 Ocak 1980 kararları olarak adlandırılan neo-liberal politikaların ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu kararlar, IMF’nin 1970’li yıllardan itibaren pek çok az gelişmiş ülkeye dayatmış olduğu standart istikrar politikası paketi ile daha çok DB tarafından geliştirilen yapısal uyum programına göre bir duruş sergilemiştir (Yaşar, 2008, s. 157). Bu gelişmelere bağlı olarak 1970’li yılların sonlarından itibaren kendisini iyice

hissettiren küreselleşme olgusu devletlerin sosyo-ekonomik düzenlerinde birtakım değişiklikler meydana getirmiştir. Bunların başında şu gelişmeler veya süreçler bulunmaktadır (Şahin ve Öztürk, 2008, s. 7):

“Sosyalizmin kapitalizm karşısında çöküşe uğraması ve bunun sonucunda sosyalist alternatifin yok olması, liberalizm ile muhafazakârlığın 20. yüzyılın sonlarında yeni bir zemin üzerinde bir araya gelerek buluşması ve “Yeni Sağ” olarak adlandırılan neo-liberal politikaların yükselişi, sınırlar arası ekonomik ilişkilerde ulusal kontrolü ortadan kaldıran ve dolayısıyla ulusal üreticileri dünya çapında rekabetle karşı karşıya bırakan sermaye, mal ve hizmet piyasalarının dünya çapında bütünleşmesini sağlayacak şekilde ekonominin küreselleşmesi ve devlet yapılarında birtakım değişimlerin baş göstererek artan şekilde ulus devletin ve ulus egemenliğinin zayıflaması”.

Bu durumlarla bağlantılı olarak 1980 sonrası dönemde, tüm dünyayı etkisi altına alan küreselleşme süreci ve bu sürecin getirmiş olduğu “yeni ekonomik düzen” anlayışı devletin hizmet mekanizması olan kamu yönetimini de etkilemektedir (Demircan, 2008, s. 100).

1980’lerden sonra Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği’nde ortaya çıkan gelişmeler ve bunun yanı sıra Batı ve Latin Amerika’da askeri cunta yönetimine dayalı rejimlerden demokrasiye geçiş denemelerinin başarılı olması, tüm dünya boyunca sivil toplum kuruluşlarının önemini artırmasında etkili olmuştur (Tosun, 2005, s. 134). Ayrıca küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan ya da güçlenen neo-liberal ideoloji, devletin pek çok alanındaki işlevlerini sivil toplum kuruluşlarına devreden bir anlayışa sahip olmuştur. Nitekim 1980 sonrası dönemde devlet eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik de dâhil, pek çok alandaki görev ve yetkilerini sivil toplum kuruluşlarına ya da piyasalara (özel sektör) bırakmaktadır (Talas, 2013). Türkiye’de de 1980’le birlikte ortaya çıkan süreç sonrasında, sivil ve siyasal örgütlenme alanları yeni bir yapılandırmaya maruz kalmışlardır. Bu süreçte uygulamaya konan ve soğuk savaş stratejileri ile bağlantılı olan sosyo-ekonomik politikalar, Türkiye’nin son otuz yılına damgasını vurmuştur (Aslan ve Kaya, 2004, s. 220). Türkiye’de özellikle 1980 sonrası dönemde gelişim gösteren sivil toplum kuruluşları, yönetimde yeni açılımların, işbirliklerinin, sorumluluk paylaşımının, şeffaflığın, demokrasinin; toplumda ise uzlaşmanın motoru olmuştur (Maç, 2006, s. 2). Nitekim

Türkiye’de 1980 sonrası dönemde, her şeye rağmen, uluslararası gelişmelere paralel olarak insan hakları, kadın hakları, din özgürlüğü, çevre hakkı, etnik haklar, sağlık sorunları vb. alanlarda sivil toplum örgütleri çerçevesinde örgütlenmeler oluşmuş, tek tip ve türdeş bir toplum yerine çoğulcu ve farklılığa dayalı yeni bir toplumsal anlayış gündeme gelmiştir. Bu çerçevede devlet-toplum arasındaki tek yönlü ve asimetrik ilişki biçimi, sivil toplum kuruluşlarının devlet üzerindeki etkisi ile değişmeye başlamıştır (Bilge, 2009, s. 123). Bu dönemden sonra Türkiye’de sivil toplum kuruluşları, devletin bir paydaşı gibi hareket ederek oldukça önemli toplumsal görevler almaya başlamışlardır.

Türkiye’de 1980 sonrası 24 Ocak 1980 tarihli istikrar kararları ile ekonomik yapı ve ekonomik düşünceyi değiştirmek temel hedef olarak belirlenmiştir. Bu bağlamda 1980 yılına kadar devam eden sanayileşme anlayışındaki sistem değiştirilerek ihracata dayalı bir sanayi sistemi benimsenmiştir (Yıldırım, 2013). Dolayısıyla Türkiye’de 24 Ocak 1980 istikrar programı kuralları çerçevesinde ithalat ekonomisi politikaları geride bırakılarak ihracata yönelik politikalar benimsenmeye başlamıştır ve bu şekilde de Türkiye ekonomisinin dışa açılmasının önündeki engeller kaldırılmak istenmiştir (Karluk, 2009, s. 418). Diğer yandan 24 Ocak 1980 tarihli istikrar kararları, temelde ekonomideki geriye gidişi (negatif büyüme hızı) tersine çevirmek, enflasyonist süreci durdurmak ve aynı zamanda devletin ekonomideki rolünü azaltmak gibi hedefleri içermektedir (Koçyiğit, 2003, s. 500). Ayrıca Türkiye’de 1980 sonrasında uygulamaya konulan yeni liberal ve istikrar programları dış ticarete ve mali sermaye birikim sürecinde yeniden yapılanma, özelleştirme ve deregülasyon (kuralsızlaştırma) yoluyla devlette yeniden yapılanma, işgücü piyasalarında ve sosyal politikalarda yeniden yapılanma çerçevesinde gerçekleşmiştir (Altınok, 2002, s. 89). Bu bağlamda Türkiye’de 24 Ocak kararlarından sonra 1980 sonrası neo-liberal politikalar ile şu hususlar önemli gündem maddeleri haline gelmişlerdir (Altun ve Kenar, 2010, s. 472):

“Serbest piyasa ekonomisine geçiş, demokratikleşme, bireysel hak ve özgürlüklerin gelişmesi ve bütün bunları gerçekleştirmek için devletin rol ve görevlerinin yeniden belirlenmesini gerektiren süreç, diğer dünya devletlerinde olduğu gibi Türkiye’de de oluşmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak Türkiye’de

de anayasa değişiklik teklifleri, ombudsmanlık müessesinin tesisine ilişkin tartışmalar, Düzenleme ve Denetleme Kurulları (DDK-BİO)'nın oluşturulması ve sivil toplum örgütlerinin geliştirilmesine ilişkin öneriler ve uygulamalar önem kazanmaya başlamıştır”.

Türkiye’de 1980’li yıllardan sonra sivil toplumun ve demokrasinin canlanma sürecine paralel olarak yaşanan çok önemli bir gelişme de, 2000’li yıllardan sonra Türkiye-AB ilişkilerinde yaşanan “derinleşme ve belirginleşme” sürecidir (Keyman, 2006, s. 10). Bu bağlamda özellikle 1990’lı yılların sonlarından sonra Türkiye’deki sivil toplum kuruluşlarının AB’ne yönelik ilgilerinde artış meydana gelmiştir (Akgün, 2005, s. 79). Nitekim Türkiye’nin AB’ne tam üye olmak için girişmiş olduğu politika alanları ve reformlar bağlamında birçok küresel piyasa odaklı yasal düzenlemeler meydana getirilmiştir. Nitekim AB’nin Türkiye’nin Birliğe tam üyeliği şartı ile dayatmış olduğu küresel ekonomi ve piyasa odaklı bu reformlar, devletin ve kamu yönetiminin liberal dürtüler çerçevesinde yeniden yapılanmasını bir zorunluluk haline getirmektedir. Gerçekten de bu süreç içerisinde Türkiye’de demokrasi, insan hakları, sivil toplum, katılım, yerelleşme ve özelleştirme vb. gibi yeni kamu yönetimi ve yönetim tabanlı reformlarla belirli alanlarda paradigma düzeyinde reform stratejileri gerçekleştirilmiştir ve gerçekleştirilmeye de devam edilmektedir.

Anlaşıldığı üzere Türkiye, özellikle 1980’li yıllardan sonra neo-liberalizm bağlamında serbest piyasa ekonomisini benimsemiş ve bunun sonucu olarak da devlet ve kamu yönetimi yapılanmasını bu çerçevede düzenlemiştir. Nitekim Türkiye, 1980’li yıllardan sonra ihracata yönelik ekonomi politikaları ve uluslararası örgütlerin direktifleriyle devlet ve kamu yönetimi yapılanmasını kapitalist ekonomik birikim sürecine göre örgütlemeye başlamıştır. Bu örgütlenmenin en büyük ayağını da kamu yönetimi yapılanması oluşturmaktadır. Nitekim Türkiye’de bu dönemde kamu yönetimi, yeni kamu yönetimi ve yönetim reformlarının da etkisiyle “*vatandaş odaklılık, hesap verebilirlik, şeffaflık, insan hakları ve demokrasi*” ideleri çerçevesinde yeniden yapılanmaya başlamıştır. Bu bağlamda Türkiye’de 1980’lerden sonra sivil toplum kuruluşlarının gelişiminin önemli derecede artması da bu demokratikleşme dalgasına dayalı olarak açıklanabilmektedir. Nitekim

1980’lerden ve özellikle de 1990’lardan sonra vatandaşlar, devlet organları ve kurumları karşısında daha duyarlı ve etkili olmaya başlamışlardır. Bu durum ise küresel dünyada meydana gelen demokratikleşme dalgalarının Türkiye’deki izdüşümünden başkası değildir. Bu bağlamda küresel ekonomik piyasalara sıkı bağlarla kenetlenmiş olan Türkiye, bu piyasaların oluşmasında hükmü geçen küresel (dışsal) siyasal ve yönetsel politikalarından da etkilenmektedir.

3.2. Türk Kamu Yönetiminin Dönüşümünde Etkili Olan Kavramsal/Teorik Düşünceler ve Kurumsal Yapılanmalar

Türkiye’de yukarıda değerlendirmesi yapılan küreselleşme, neo-liberalizm ve kamu yönetiminin dönüşümü çerçevesinde birçok yasal düzenleme ve bu düzenlemelere bağlı olarak kurumsal yapılar meydana getirilmiştir. Nitekim Türkiye’de de modernizmin aşılmasıyla oraya çıkan postmodern devlet ve kamu yönetimine özgü bir biçimde bilgi toplumunun gerekleri olan bilgi teknolojilerinin her alanda kullanılması sonrasında etkisini artıran e-devlet ve bunun yanı sıra küreselleşme ve neo-liberal politikaların etkilediği yeni kamu yönetimi, yönetim, düzenleyici devlet ve etik kural-düzenlemeler çerçevesinde kurumsal yapılar olarak en başta akla gelen; BİO’lar, Kent Konseyleri, BKA’lar, etik kurullar ve ombudsman oluşturulmuştur.

Türkiye’de BİO’lar, ayrı bir kamu tüzel kişiliği altında (Yılmaz, 2014) devletin klasik idari örgütlenmesinin dışında ve 1980’li yıllardan sonra (Karakaş, 2008, s. 110) bir yasal düzenleme ile kurulmuşlardır (Dönmez, 2003, s. 58). Nitekim 1982 Anayasası’nın 167. Maddesi’nin ilk fıkrasına göre şu şekilde bir hüküm bulunmaktadır:

“Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemelerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler”.

Yine Anayasa’nın 167. Maddesi’ne göre devlet, anayasa ile kendisine verilen görevlerine bağlı olarak, yukarıda sayılan alanlarda gerek kamu kesiminin gerekse özel kesimin faaliyetlerini düzenlemek, denetlemek, aykırı davranışların yapılmasını yaptırımlar ile engellemek yetkilerine sahiptir. Nitekim anayasada belirtilen bu yetkilere ve görevlere ek olarak, 1980’li yıllardan sonra Türkiye’yi de etkileyen küreselleşmenin sonuçlarıyla birlikte devletin sunduğu hizmetlerin azaltılması, KİT’lerin özelleştirilmesi gündeme

gelmiştir (Karakaş, 2008, s. 110). Bu noktada BİO'lar, Türkiye'de devlet iktidarının piyasaları düzenleme alanlarının boş bıraktığı yerleri doldurmak amacı ile kurulmuşlardır.

Türkiye'de Kent Konseyleri, Yerel Gündem-21'lerin "yasal" olarak statü kazandırılmış yeni yapıları olarak değerlendirilebilmektedir (Güneş ve Beyazıt, 2014, s. 804). Diğer yandan Türkiye'de Kent Konseyleri, yasal dayanağını 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 76. Maddesi'nden almaktadır ve bu maddede belediyeler için şu şekilde bir hüküm bulunmaktadır:

"Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır. Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum örgütlerinin, siyâsi partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar".

Bu ifadeler doğrultusunda 5393 sayılı Belediye Kanunu, yönetim yaklaşımı ile de bağlantılı olarak sivil toplum örgütlerinin, meslek teşekküllerinin ve diğer aktörlerin karar ve uygulamalarında yer alabilmesi amacıyla "Kent Konseyleri" uygulamasını hüküm altına almıştır (Bozkurt, 2014, s. 235-236).

Türkiye'de BKA'lar, 08.02.2006 tarih ve 5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulmuşlardır. Türkiye'de BKA, kamu yönetiminin toplumsal sorunlara karşı daha duyarlı olunması amacıyla ortaya çıkmıştır (Özer, 2012, s. 52). Nitekim Türkiye'de BKA'ları, bölge ekonomisinin kalkınmasına katkı sağlamakta ve bu katkı sayesinde şu hizmetleri veya görevleri yerine getirmektedirler (Erçakar, 2010):

"Bölgesel stratejilerin uygulanması, yerel ve bölgesel girişimciliğin desteklenmesinin yanı sıra, altyapı hizmetlerinin sunulmasına yardımcı olmayı, şirket ve işadamlarına destek ve rehberlik hizmeti sunmayı" yerine getirmektedir. Bunlara ek olarak bölgedeki işletmelerin (ağırlıklı olarak da KOBİ'lerin) ihracata hazırlanması, bölgeye yatırım yapmayı düşünen

girişimciye bilgi verilmesi, yerli ve yabancı yatırımcıların kamudaki işlerinin hızlandırılması ve bölgesel kalkınma için öncelikli hedeflerin belirlenmesi”.

Türkiye’de etik kurullarının kurulmasına ve düzenlenmesine ilişkin en önemli gelişme, 25.05.2014 tarihinde hüküm altına alınan Kamu Görevlileri Etik Kurulları Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile sağlanmıştır. Bu kanunun 1. Maddesi’nde kanunun amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Kamu görevlilerinin uymaları gereken saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere Kamu Görevlileri Etik Kurulunun kuruluş, görev ve çalışma usul ve esaslarının belirlenmesidir”.

Bu bağlamda Türkiye’de 1980 sonrasında etik kural ve kaidelerin artan önemine binaen Başbakanlık bünyesinde “Kamu Görevlileri Etik Kurulu” adında kurumsal bir düzenleme yapılmıştır.

Türkiye’de ombudsman, 14.06.2012 tarihinde hüküm altına bağlanan 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu ile düzenlenmiştir. Bu kanunun 1. Maddesi’nde, bu kanunun amacı şu şekilde ifade edilmiştir:

“Kamu hizmetlerinin işleyişinde bağımsız ve etkin bir şikâyet mekanizması oluşturmak suretiyle, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve önerilerde bulunmak üzere Kamu Denetçiliği Kurumunu oluşturmaktır”.

Bu çerçevede Türkiye’de 2012 yılında kurulan ombudsman ile vatandaşlar adil ve eşit bir ortamda kamu yönetimi ile ilgili uyuşmazlık ve şikâyetlerini ombudsmana doğrudan başvurarak çözme yoluna gidebilmektedirler. Bu ise devlet ve vatandaşları arasındaki güven düzeyini artırmaktadır.

SONUÇ

Kamu yönetimi 1980 yılından sonra paradigma değişimine uğrayarak örgütsel ve işlevsel manada büyük değişimler geçirmiştir. Nitekim 1980 sonrası etkili olmaya başlayan küreselleşme, neo-liberalizm ve yeni

kamu yönetimi akımları çerçevesinde kamu yönetimi, işletme odaklı bir yönetim çerçevesinde piyasa anlayışı ile düzenlenmeye başlamıştır. Kamu yönetimini dönüştüren kavramlar veya teoriler arasında; *“modernizmden postmodernizme değişim, sanayi toplumundan bilgi toplumuna dönüşüm, neo-liberalizm, yeni kamu yönetimi, yönetişim, e-devlet, düzenleyici devlet ve etik kural düzenlemeler”* yer almaktadır. Bu çerçevede kamu yönetimi bu kavram, teori veya dönüşümlerin ortaya çıkardığı kurumsal düzenlemeler ile yeniden yapılanmaktadır. Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında etkin bir rol oynayan kurumsal düzenlemelerin en önde gelenleri ise; *“Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA), Kent Konseyleri, Bağımsız İdari Otoriteler (BİO), ombudsmanlar ve etik kurullardır”*.

Dünyada kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında etkili olan kural ve düzenlemeler, 1980 sonrasında Türkiye’de de yaşanmıştır ve uygulanmıştır. Bu çerçevede Türkiye’de özellikle küreselleşme ve ekonominin serbest piyasa kuralları çerçevesinde yeniden düzenlenmesi sonrasında devlet ve kamu yönetimi örgütü de bu yapıya uygun bir biçimde dönüştürülmüştür. Nitekim Türkiye’de yukarıda sözü edilen kavramsal ve teorik anlayışlar, uygulama düzeyine yansımış ve Türkiye’de *“Bölgesel Kalkınma Ajansları (BKA), Kent Konseyleri, Bağımsız İdari Otoriteler (BİO), ombudsman ve etik kurullar”* çeşitli yasal düzenlemelere bağlı olarak kurulmuştur. Bu şekilde Türk kamu yönetimi, 1980 sonrasında dünya kamu yönetimlerindeki paradigma değişimine benzer bir dönüşüm yaşamış ve kamu yönetimi örgütsel ve işlevsel bağlamda yeniden yapılandırılmıştır.

Bu çalışmanın ortaya koymuş olduğu temel saptama veya sonuç, kamu yönetiminin dönüşümünde etkili olan kavramsal-teorik düşüncelerin ve kurumsal yapıların esas olarak temel bir amaca hizmet etmesi ve bu amaç doğrultusunda da kamu yönetimlerinin örgütsel ve işlevsel manada paradigma düzeyinde dönüşüme uğramasıdır. Gerçekten de kamu yönetimini dönüşüme uğratan sürece bakıldığında zincirleme olarak birbirini etkileyen ve katkı sağlayan düşünce ve araçlarla karşılaşılmaktadır. Nitekim bu düşünce ve araçların dayanmış olduğu temel nokta ise devletin küçültülmesi, serbest piyasa ekonomisinin gelişimi ve liberal demokrasinin hâkim bir siyasal ve ekonomik örgütlenme biçimi olmasıdır. Bu düşünce ve araçların gelişim

gösterdiği dönem ise 1980’li yıllarla anılan küreselleşmedir. Küreselleşme, yukarıda anlatılan tüm kavram-teori ve kurumsal araçlara pozitif yönde katkı sağlamakta ve önemlerini artırmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye’de 1980 sonrasında dünyada meydana gelen ekonominin ve kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması bağlamında çok önemli değişimler ve dönüşümler meydana gelmiştir. Nitekim 1980’de Türk demokrasi sürecinin bir askeri darbeye kesintiye uğraması ve bu darbeden sonra yapılan genel seçimlerle iktidara gelen siyasi partilerin ve hükümetlerin programlarında ve uygulamış oldukları politikalarda kamu yönetiminin serbest piyasa anlayışı doğrultusunda küçültülmesi temel bir hedef olarak belirlenmiştir. Bu gelişmeler sonrasında Türk kamu yönetimi, dünyada özellikle gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan kavram-teorilerin ürünü olan birçok yasal düzenleme gerçekleştirmiş ve yasal düzenlemelere bağlı olarak da uygulama düzeyinde birçok kurumsal yapı meydana getirmiştir. Nitekim sözü edilen kurumsal yapılanmaların ortak özelliği, tümünün neo-liberalizm ve yeni kamu yönetimi odaklı olduğudur.

KAYNAKÇA

Adıgüzel, M. (2011). Ekonomik, Kültürel ve Politik Küreselleşme ve Sonuçları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Akgün, B. (2005). Türkiye’de Sivil Toplum Örgütlerinin AB Sürecindeki Rolü, İçinde, Ed. Harun Arıkan ve Muhsin Kar, Türkiye Avrupa Birliği İlişkileri: Siyasal, Bölgesel ve Ekonomik Boyutlar (ss. 77-87), Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Al, H. (2007). Bilgi Toplumu ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi, Bilim Adamı Yayınları, Ankara.

Altınok, M. (2002). “Yeni Liberal İstikrar ve Yapısal Uyum Programları: Türkiye Ekonomisinde Sermaye Birkimi ve Kriz”, Praksis, 5, s. 77-130.

Altun, N. ve Kenar, B. (2010). İktisat Teorisindeki Değişimlerin Kamu Yönetimi ve Mali Yapı Üzerindeki Etkileri, İçinde, Ed. N. Tolga Saruç, Temel Gürdal ve Nurullah Altun, Prof. Dr. Aytaç Eker’e Armağan, Kamu Maliyesinde Seçme Yazılar (ss. 465-491), T.C. Sakarya Üniversitesi Maliye Bölümü, Sakarya Üniversitesi Yayınları, Sakarya.

Arslan, E. (2010). Kalkınma Ajansları ve Kalkınma Ajanslarının Türkiye Ekonomisine Beklenen Katkıları, Kamu-İş, 11(3), s. 85-108.

Arslan, N. T. (2010a). Klasik-Neo Klasik Dönüşüm Süreci: “Yeni Kamu Yönetimi”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 11(2), s. 21-38.

Arslan, N. T. (2010b). Yönetimin Yeni Yapı Taşları Bağımsız İdari Otoriteler: “Yavru Leviathanlara Doğru”, Sosyal Siyaset Konferansları, 59(2), s. 25-49.

- Aslan, M. ve Kaya, G. (2004).** 1980 Sonrası Türkiye’de Siyasal Katılımda Sivil Toplum Kuruluşları, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 5(1), s. 213-223.
- Aslan, S. ve Yılmaz, A. (2013).** Modernizme Bir Başkaldırı Projesi Olarak Postmodernizm, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 2(2), (erişim tarihi 09.05.2013), <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/120.pdf>, s. 93-108.
- Ataay, F. (2008).** İkinci Kuşak Yapısal Reformlarda Program Arayışları, Memleket Siyaset-Yönetim, 6, (erişim tarihi 08.10.2013), <http://farukataay.blogspot.com.tr/2011/02/birgun-gazetesiyle-roportaj-doc-dr.html>.
- Ataay, F. ve Acar, E. (2013).** Devletin Yeniden Yapılandırılması ve Yerelleşme, (erişim tarihi 21.06.2013), <http://www.yayed.org/id15-gorusler/faruk-ataay-ergul-acar-devletin-yeniden-yapilandirilmasi-ve-yerellesme.php>.
- Ateş, H. ve Kırılmaz, H. (2009).** Bir Yönetişim Modeli Örneği: Kamu Hastane Birlikleri, VII. Kamu Yönetimi Forumu Bildiriler Kitabı, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, s. 531, (erişim tarihi 03.10.2013), [http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/16\(2\).PDF](http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/16(2).PDF).
- Ateş, O. (2009).** Katılımcı Demokrasi ve E-Devlet Uygulamalarının Türkiye’de Demokratik Yönetime Etkileri, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Aydın, M. D. (2005).** e-Avrupa+ ve Türkiye: Bilgi Teknolojileri Alanında Avrupa Birliği Kriterlerine Uyum, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23(1), (erişim tarihi 23.10.2013), <http://www.iibfdergi.hacettepe.edu.tr/article/view/5000034265>.
- Balcı, A. ve Kırılmaz, H. (2013).** Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma Kapsamında E-Devlet Uygulamaları, Türk İdare Dergisi, (erişim tarihi 02.05.2013), <http://www.tid.gov.tr/Makaleler/3as%C4%B1mbalc%C4%B1harunk%C4%B1r%C4%B1lmaz.doc>.
- Bayar, F. (2013).** Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşme Sürecinde Türkiye, Uluslararası Ekonomik Sorunlar, ss. 25-34, (erişim tarihi 04.06.2013), (<http://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi32/firatbayar.pdf>).
- Bayramoğlu, S. (2003).** “Düzenleyici Devlet” Düzenlenirken: OECD Türkiye Raporu Üzerine Eleştirel Bir Çözümleme, Praksis 9, s. 143-162.
- Bilge, M. (2009).** Türk Modernleşmesi ve Sivil Toplum, Binyıl Yayınevi, Ankara.
- Birkök, M. C. (1998).** Modernizmden Postmodernizme: Yeni Problemler, İstanbul 1998, (erişim tarihi 06.09.2014), <http://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/viewFile/75/74>.
- Bozkurt, Y. (2014).** Yerel Demokrasi Aracı Olarak Türkiye’de Kent Konseyleri: Yapı, İşleyiş ve Sorunlar, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 40, s. 229-240.
- Bozlağan R. (2003).** Kamu Yönetimi Paradigmasında Değişim ve Özelleştirme Yaklaşımı, İçinde, Ed. Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür, Çağdaş Kamu Yönetimi-I (ss. 277-303), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Çaha, Ö. (2007).** Aşkın Devletten Sivil Topluma, Plato Film Yayınları, İstanbul.
- Çelikkol, Ö. (2008).** Kamu Yönetiminde E-Devlet Yapılanması ve Türkiye İçin E-Devlet Model Önerisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Isparta.

- Demircan, E. S. (2008).** Yeni Ekonomik Düzende Küreselleşme Yerelleşme Bağlamında Belediyelerde Yeni Mali Yönetim Anlayışı, Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, s. 30, 99-128.
- Dinçer, Ö. ve Yılmaz, C. (2003).** Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma: 1, Değişimin Yönetimi İçin Yönetimde Değişim, T.C. Başbakanlık, Ankara.
- Doğan, K. C. ve Yılmaz, N. (2013).** Küresel Sermayeye Dayalı Yeni Ekonomik Düzende Ulus-Devlet’in Egemenlik Krizi, Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi-GJEBS, 2(3), s. 12-19.
- Doğan, K. C., Kalkışım, H. M. ve Karaaslan, İ. (2012).** Neo-Liberal Dönüşüm Sürecinde Post-Bürokratik Yapılanma: Yönetişim Modeli. İçinde, Ed. Yüksel Koçak ve Atıl Cem Çiçek, Kamu Yönetimi: Yönetim ve Siyaset Ekseninde Yeniden Yapılanma (ss. 79-86), Gazi Kitabevi, Ankara.
- Dönmez, E. (2003).** Türkiye’de Bağımsız İdari Otoriteler, Ankara Barosu Dergisi, s. 2, 55-78.
- Dursun, D. (2006).** Kamu Yönetiminin Yapılandırılması ve Çevresel Faktörler Açısından Anlamı, Liberal Düşünce, s. 43, 185-202.
- Erçakar, M. E. (2010).** Bölgesel Kalkınma Ajansları ve Türkiye Uygulaması, Mevzuat Dergisi, s. 153, (erişim tarihi 15.07.2013), <http://www.mevzuatdergisi.com/2010/09a/01.htm>.
- Erdem, F. H. (1998).** 1982 Anayasasında İnsan Hakları ve Hukuk Devleti: Eleştirel Bir Bakış”, Yeni Türkiye, İnsan Hakları Özel Sayısı I, 21, 624-644.
- Erdoğan, E. ve Ak, M. Z. (2003).** Neo-Liberal Ekonomik Dönüşüm ve Sendikalar, Kamu-İş, 7(2), 1-14.
- Eser, H. B., Memişoğlu, D. ve Özdamar, G. (2011).** Sosyal Siyasetin Üretilmesi Sürecinde Refah Devletinden Neo-Liberal Devlete Geçiş: Devletin Kamu Hizmeti Sunma İşlevinin Değişimi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(2), s. 201-217.
- Farzmand, A. (1999).** Globalization and Public Administration, Public Administration Review, 59(6), 509-522.
- Fendoğlu, H. T. (2011).** Kamu Denetçiliği (Ombudsmanlık), Yetkin Yayınları, Ankara.
- Greenwood, J., Pyper, R. ve Wilson, D. (2002).** New Public Administration in Britain, Routledge, London.
- Gruening, G. (2001).** Origin and Theoretical Basis of New Public Management, International Public Management Journal, 4, 1-25.
- Güneş, M. ve Beyazıt, E. (2014).** Türkiye’de Yerelde Yönetişim Olanakları: Kent Konseyleri, (erişim tarihi 03.06.2014), <http://iys.inonu.edu.tr/webpanel/dosyalar/1427/file/MuharremGunes.pdf>.
- Henden, H. B. ve Henden, R. (2005).** Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve e-Belediyeçilik, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 4(14), s. 48-66.
- Hirst, P. ve Thompson, G. (2009).** Küreselleşme-Gerekli Bir Mit Mi?. (çev. Nasuh Uslu), İçinde, Ed. Kudet Bülbül, Küreselleşme: Temel Metinler (ss. 43-53), Orion Kitabevi, Ankara.
- Hood, C. (1991).** A Public Management For All Seasons?, Public Administration, 69, Spring, s. 3-19.
- Hood, C. (2004).** Introduction: Controlling Public Services and Government: Towards a Cross-National Perspective, In, Ed. Christopher Hood vd., Controlling Modern Government: Variety, Commonality and Change (pp. 3-21), Edward Elgar Publishing Limited, UK.
- İnanç H. ve Demiray, M. (2013).** Siyasal Bir İdeoloji Olarak Neo-Liberalizm, (erişim tarihi 02.07.2013), <http://www.arastirmax.com/system/files/dergiler/249/makaleler/11/arastirmax-siyasal-bir-ideoloji-olarak-neo-liberalizm.pdf>.

- Jeanniere, A. (2011).** Modernite Nedir?, (çev. Nilgün Tatal), İçinde, Ed. Mehmet Küçük, Modernite Versus Postmodernite (ss. 111-124), Say Yayınları, İstanbul.
- Kalağan, G. (2009).** 1980 Sonrası Geleneksel Bürokratik Yönetim Paradigmasında Değişim ve Yönetimsel-Siyasal Yeniden Yapılanma Arayışları, SDÜ Vizyoner Dergisi, 1(1), s. 92-103.
- Kamarck, E. C. (2000).** Globalization and Public Administration Reform, In, Ed. Joseph S. Nye Jr. and John D. Donahue, Governance in a Globalizing World (pp. 229-252), Brookings Institution Press, Washington, D.C.
- Kaplan, Ç. (2009).** Kamu Yönetiminde Etik ve Kamu Çalışanlarının Etik Kavramını Algılayışları, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 14(3), s. 343-355.
- Karakas, M. (2008).** Devletin Düzenleyici Rolü ve Türkiye’de Bağımsız İdari Otoriteler, Maliye Dergisi, 154, 99-120.
- Karataş, H. (2013).** Kamu Yönetiminde Yeni Bir Anlayış: Vatandaş Odaklı Yönetim, Bütçe Dünyası Dergisi, s. 86, (erişim tarihi 10.04.2013), www.debud.org/Html/dergi/24/halik.pdf.
- Karluk, S. R. (2009).** Cumhuriyet’in İlanından Günümüze Türkiye Ekonomisi’nde Yapısal Dönüşüm, Beta Basım Yayım, İstanbul.
- Kavruk, H. (2014).** Türk Kamu Yönetiminde Bağımsız İdari Otoriteler ve Ajanslar, (erişim tarihi 12.03.2014), [http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/10\(2\).PDF](http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/10(2).PDF).
- Kaya, R. (2009).** Neoliberalizmin Türkiye’ye Siyasal Etkileri Üzerine Değerlendirmeler ve Tartışma Ögeleri, İçinde, Der. Nergis Mütevellioğlu ve Sinan Sönmez, Küreselleşme, Kriz ve Türkiye’de Neoliberal Dönüşüm (ss. 235-260), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Kaypak, Ş. (2013).** Modernizmden Postmodernizme Değişen Kentleşme, Küresel İktisat ve İşletme Çalışmaları Dergisi-GJEBS, 2(4), 80-95.
- Kestellioğlu, G. (2014).** Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği, (erişim tarihi 12.05.2014), http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Imagesimages/files/1_6_%20Yerel%20Demokrasi%20ve%20Kent%20Konseyleri%20Kahramanmara%C5%9F%20%C3%96rne%C4%9Fi.pdf.
- Keyman, E. F. (2006).** Türkiye’de Sivil Toplumun Serüveni: İmkânsızlıklar İçinde Bir Vaha, Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (STGM), Ankara.
- Koçyiğit, A. (2003).** Makro Ekonomik İstikrar Politikası, İçinde, Ed. Turgut Göksu vd., 1980-2003 Türkiye’nin Dış, Ekonomik, Sosyal ve İdari Politikaları (ss. 489-519), Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Kolçak, M. (2012).** Meslek Etiği, Murathan Yayınevi, Ankara.
- Kurt, M. ve Uğurlu, Ö. Y. (2007).** Yeni Kamu Yönetimi ve Yeni Kamu Yönetimi Yaklaşımının Gelişiminde Avrupa Birliği’nin Rolü: İlerleme Raporları İçerik Analizi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, IX(11), 81-109.
- Kürkçü, D. D. (2013).** Küreselleşme Kavramı ve Küreselleşmeye Yönelik Yaklaşımlar, The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication-TOJDAC, 3(2), (erişim tarihi 23.04.2014), http://tojdac.org/tojdac/VOLUME3-ISSUE2_files/tojdac_v03i201.pdf.
- Laçiner, S. (2012).** Turgut Özal Dönemi Türk Dış Politikası (1983-1993), İçinde, Ed. Adem Çaylak vd., Osmanlı’dan İkinbinli Yıllara Türkiye’nin Politik Tarihi: İç ve Dış Politika (ss. 605-632), Savaş Yayınevi, Ankara.

Maç, N. (2006). Avrupa Birliği Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları, Konya Ticaret Odası (KTO) Etüd Araştırma Merkezi, Araştırma Raporu, Konya.

Ortaş, İ. (2013). Bilgi Toplumuna Geçiş ve Sorunları, (erişim tarihi 10.02.2013), http://turkoloji.cu.edu.tr/GENEL/ibrahim_ortas_bilgi_toplumuna_gecis_ve_sorunlar.pdf.

Örselli, E. (2014). Küreselleşme ve Kamu Yönetiminde Etik Değerler, (erişim tarihi 23.04.2014), [http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Images/images/files/13\(2\).PDF](http://iibfdergisi.ksu.edu.tr/Images/images/files/13(2).PDF).

Özdemir, A. T. (2011). Mahalli İdarelerde Halk Katılımı Bağlamında Kent Konseyleri, *Sayıştay Dergisi*, 83, 31-56.

Özen, P. (2005). Bölge Kalkınma Ajansları, TEPAV, Mayıs, 2005, (erişim tarihi 17.07.2014), http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271245092r8246.Bolgesel_Kalkinma_Ajanslari.pdf.

Özer, M. A. (2005a). Günümüzün Yükselen Değeri: Yeni Kamu Yönetimi, *Sayıştay Dergisi*, s. 59, 3-46.

Özer, M. A. (2005b). Kamu Yönetiminin Geleceğine Dair Düşünceler, *Sayıştay Dergisi*, s. 57, 55-80.

Özer, M. A. (2006). Yönetişim Üzerine Notlar, *Sayıştay Dergisi*, s. 63, 59-89.

Özer, M. A. (2012). Türkiye’de Bölgesel Kalkınma Ajanslarının Sosyal Ekonomik İşlevleri, *Kamu-İş*, 12(2), 37-74.

Palabıyık, H. (2004). Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar, *Amme İdaresi Dergisi*, 37(1), 63-85.

Parlak, B. ve Sobacı, Z. (2010). Kuram ve Uygulamada Kamu Yönetimi, Alfa Aktüel, Bursa.

Ritzer, G. (2011). *Globalization: the Essentials*, John Wiley & Sons Ltd., United Kingdom.

Rosanvallon, P. (2004). Refah Devletinın Krizi, (çev. Burcu Şahinli), Dost Kitabevi, Ankara.

Sarıbay, A. Y. (1998). Türkiye’de Demokrasi ve Sivil Toplum, İçinde, Ed. E. Fuat Keyman ve Ali Yaşar Sarıbay, *Küreselleşme Sivil Toplum ve İslam* (ss. 88-110), Vadi Yayınları, Ankara.

Selvi, Ö. (2012). Bilgi Toplumu, Bilgi Yönetimi ve Halkla İlişkiler, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 3, 191-214.

Steger, M. B. (2003). *Globalization: A Very Short Introduction*, Oxford University Press Inc., New York.

Şahin, L. ve Öztürk, M. (2008). Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye’deki Durumu, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, s. 54, 3-29.

Şaylan, G. (2006). *Postmodernizm*, İmge Kitabevi, Ankara.

Şener, H. E. (2008). Avrupa Birliği Neo-Liberalizm ve İdari Reform İlişkisi, *Memleket Siyaset Yönetim*, 3(7), 112-137.

Talas, M. (2013). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi, (erişim tarihi 02.10.2013), http://www.tubar.com.tr/TUBAR%20DOSYA/talas_mustafa%20387-401.pdf.

Tekeli, İ. (2011). *Modernizm, Modernite ve Türkiye’nin Kent Planlama Tarihi*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Tosun, G. E. (2001). *Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi (Türkiye Örneği)*, Alfa Basım Yayım, İstanbul.

Tosun, G. E. (2005). Türkiye’de Devlet-Sivil Toplum İlişkisi ve Demokrasinin Pekişmesinin Önündeki Engeller, İçinde, Haz. Lütfi Sunar, *Sivil Toplum ve Demokrasi* (ss. 123-143), Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Tuncel, G. (2011). Sivil Toplum ve Devlet, Bilsam Yayınları, İstanbul.

Uçkan, Ö. (2014). E-Devlet, E-Demokrasi ve E-Yönetişim Modeli: Bir İlkesel Öncelik Olarak Bilgiye Erişim Özgürlüğü, (erişim tarihi 12.05.2014), <http://sdu.edu.tr/diger/bapyb/ALPER/edevlet.doc>.

Usta, Aydın (2014). Yeni Kamu Yönetimi Bağlamında Dengeli Sonuç Kartı Uygulamaları: Belediyeler Üzerine Bir Araştırma, Çağdaş Yerel Yönetimler, 23(1), s. 15-37.

Waters, M. (1995). Globalization, Routledge, London.

Yaşar, G. Y. (2008). Türkiye’de 1980 Sonrası Sağlık Politikalarında Gözlenen Neoliberal Dönüşüm ve Sonuçları Üzerine Değerlendirmeler, Mülkiye, XXXII(260), s. 157-192.

Yıldırım, M. (2010). Modernizm, Postmodernizm ve Kamu Yönetimi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 7(1), 703-719.

Yıldırım, S. (2013). Türkiye’de 24 Ocak 1980 Öncesi ve Sonrası Sanayileşme ve Ekonomik Büyümeye Etkileri, Eskişehir Orhangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(1), (erişim tarihi 02.10.2013), http://sbd.ogu.edu.tr/makaleler/7_1_Makale_9.pdf.

Yıldız, N. (1998). Türkiye’de Belediyelerin Dış Yönetimsel Denetimi, T.C. İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Kontrolörleri Derneği Yayını, No: 4, Ankara.

Yılmaz, G. (2008). Kapitalizmde Zaman-Mekân Sıkışması, Çalışma ve Toplum, s. 2, 155-172.

Yılmaz, A. (2010). Kalkınma Ajansları ve Yerel Yönetişim, Türk İdare Dergisi, s. 466, 175-195.

Yılmaz, Y. (2014). Fransa’da Bağımsız İdari Otoriteler, (erişim tarihi 03.04.2014), http://www.msb.gov.tr/ayim/Ayim_makale_detay.asp?IDNO=66.